

Klasszicizmus és modernség szintézise

SEBŐK MELINDA

1979-ben született, irodalomtörténész-tanár. Az ELTE BTK-n szerzett PhD-fokozatot. A KRE BTK Modern Magyar Irodalomtudományi Tanszékének adjunktusa, a Babits Kutatócsoport tagja. Legutóbbi írását 2010. 1. számunkban közzöltük.

¹Rónay György: *Babits a fordító*. Nyugat, 1940 /1.

²Ferenczi László:
A kritikus Rónay György.
In: *A hajós hazatérése.*
Rónay György emlékezete.
(Szerk. Rónay László.)
Nap Kiadó, Budapest,
2001, 198.

Rónay György élményvilágában

„A fordító (...) társa, testvére a Költőnek, korok, idők, országok fölött kezdet fognak s erükben ugyanegy vér lüktet, szívükben ugyanegy látomás dobol. Az élménynek ezen a hőfokán az eredeti már nem talány és a fordítás már nem föladat; intuitív közösség ez, »kegyelmi pillanat«, (...) az Alkotó átadja zárt világa kulcs”¹ — amikor Rónay György 1940-ben a Nyugatban Babits kisebb műfordításairól írott kritikájában a Babits-fordítások Michelangelótól Baude-laire-en, Meredithen át Swinburne-ig terjedő skáláját tanulmányozta, már a klasszikus és modern világirodalom vérkeringésében élt és alkotott. Műfordítói gyakorlatát, világirodalmi műveltségét, elődeinek és mestereinek esztétikai szemléletét saját alkotásaiban is kamatoztatta. Rónay György „szürrealizmus értékeit is jól ismerő klasszicizmusa”² sokszínű költői világában is megmutatkozik. Élményeinek gazdag szövetéből születnek legjobb fordításai, kritikái, esszéi és a történelmi kort hitelesen ábrázoló regényei.

Az épp száz esztendeje, 1913. október 13-án született Rónay György pályája a Nyugat, elsősorban Babits vonzaskörében indult. A Nyugat harmadik nemzedékének írói (Radnóti Miklós, Vas István, Jékely Zoltán, Devecseri Gábor, Weöres Sándor, Hajnal Anna, Kálnoky László) közül a leghívebben kitartott a babitsi eszmék mellett. Számára Babits élő példa, erkölcsi magatartás, esztétikai-etikai mérce volt. Költői indulása ennek a humanista programnak a jegyében történt. Vallomása szerint a Nyugat nem csupán az indulást, hanem a megérkezést is jelentette.

Rónay az 1930-as években a gazdasági válság idején és a világháború árnyékában kezdte pályáját. A nehézkes pályakezdés ellenére hagyományhoz való hűsége, rendkívüli műveltsége tette igazi költővé-íróvá. Gödöllőn a premontreieknél tanult: jellemét, tudását, páratlan szorgalmát valószínűleg ezek a gimnáziumi évek alakították ki. Később 1931 őszétől a budapesti Pázmány Péter Katolikus Egyetem magyar–francia szakos hallgatója lett, az egyetemen olyan kiváló professzorok hatása alá kerül, mint Gombocz Zoltán, Horváth János, Eckhardt Sándor, Pauler Ákos.

1931-ben jelenik meg első, *A tulipánok elhervadtak* című verseskötete. A tematikai változatosságot mutató, elégikus hangvételű versek többsége még Gödöllőn született. 1932-ben napvilágot lát a prózai és verses szövegeket váltakoztató *Híd* című második kötete, melyben híd-metáforával fejezi ki szilárd hitét Istenben. Az 1930-as években

Babitsot (*Versenyt az esztendőkkkel*), Kosztolányit (*Könyörgés az ittmaradókhoz*) olvas, de örömet leli a felvilágosodás magyar irodalmában is, az antik versmérték dallamában: Baróti Szabóban, Berzsenyiben, Révaiban, Verseghyben, Rajnisban. Rónay György indulásának irodalmi ízlését a késő-Nyugat világa és a régebbi magyar irodalom — vagyis a babitsi norma és az antik hagyományok, a berzsenyis klasszicizmus formálta. Az 1930-as évek közepén több irodalomtörténeti cikke, tanulmánya jelenik meg az aradi Vasárnapban, majd a budapesti Magyar Kultúrában, Theológiában, Vigiliában. Műfordításról vallott nézeteit két tanulmányban közli, 1934-ben jelenik meg a *Katolikus verses zsolnárfordítások a XIX. században*, s 1935-ben a Pázmány Péter Irodalmi Társaság jelenteti meg a *Szüzek koszorúját*. A Vigilia rögtön indulásakor, 1935-ben *Mint ama régi* és *Vízkereszt* című verseit közli, de Rónay György ekkor már munkatársa az Új Kornak és a Napkeletnek is. A *Fák és gyümölcsök* című regénye megjelenése után, 1942-ben Baumgarten-díjban részesül. A világháború éveiben, 1943 tavaszán Thurzó Gáborral és Sötér Istvánnal útjára indítja a negyedévente megjelenő Ezüstkort. A háború embertelenségével szembeni humanizmust képviselő lap teret ad Rónay másik mesterének, Sík Sándor költészetének is. A rövid életű Ezüstkör után 1945-től az Új Ember katolikus hetilap munkálataiba is bekapcsolódik. Rónay pályakezdetén hiába talál olyan kiváló mesterek pártfogására mint Babits, Sík Sándor, Gombocz Zoltán, Eckhardt Sándor, Horváth János — a világháború gátolja művészi kiteljesedését. 1948 szintén negatív fordulatot hoz: a kommunista diktatúra hallgatásra ítéli, csupán az Új Ember és az 1946-tól újrainduló Vigilia (melyet Sík Sándorral együtt szerkeszt) ad teret megnyilatkozásainak. Majdnem egy évtizedes hallgatás és kirekesztettség idején is rengeteget ír és dolgozik. Az 1948 utáni időszak nem a tétlenség, hanem „a tevékeny munka és az építkezés csöndje pályáján”.³

³Tüskés Tibor:
Rónay György.
Akadémiai Kiadó,
Budapest, 1988, 122.

Az 1940/50-es években elsősorban tanulmány- és műfordításkötetekkel jelentkezik (*A regény és az élet, Petőfi és Ady között, Új francia költők, A francia reneszánsz költészete, Michelangelo versei*). Fordításaiiban maximális formai és tartalmi hűsége törekszik. Befelezi Radnóti Shakespeare *Vízkereszt*-fordítását, de elsősorban német, olasz és francia szerzőket tolmácsol. Goethe, Novalis, Hölderlin és Rilke éppúgy foglalkoztatja, mint Michelangelo vagy Ungaretti. Legtöbb időt és figyelmet mégis a francia irodalomnak szentel. Az 1939-es *A modern francia líra* című fordításkötetből nő ki *Századunk útjain* több mint hétszáz oldalnyi műfordításkötete. Minden választottjához személyes élmény köti, szerzőinek szellemi útját jól ismeri. Biztos kézzel tolmácsolja a modern európai költészet széles palettáját: az impresszionista Rilke, a szürrealista Éluard, a keresztény értékeket közvetítő Claudel, Francis Jammes és Mario Luzi, a drámaíró Cocteau, a parnasszista hatásoktól sem mentes Valéry, a metafizikus Supervielle, valamint a dadaista-szürrealista Aragon egyaránt foglalkoztatja. Modern szerzőit jól ismerő tolmácsként a világlíra panorámáját *Fordítás közben* című tanulmánykötetében is megfesti. Kötetében szinte teljesen mellőzött francia szerzők

értékeit is felszínre hozza a feledés homályából: elmerül a görög-római példák nyomán a költészetet új műfajokkal gazdagító, „száguldó tollú” és „lobogó lendületű” Du Bellay lírájában, ír Malherbe hazafias ódáiról, felfigyel Retz vitathatatlan művészetére. Mindemellett ismert francia és német szerzőket is új megvilágításba helyez: Racine halálba tartó hőseinek jellemét vagy Corneille színpadi világát éppoly részletesen elemzi, mint Goethe vagy Herder ellentétes töltetű természetét. Megkérdőjelezi Stendhal útijegyzeteinek tárgyvilágosságát, de meggyőzi Balzac *Emberi színjátékának* művészi egysége és hitelessége. Larbaud szerény, mértéktartó egyéniségét naplójegyzeteiből bontja ki. Megragadja Éluard verseinek ólomszínű, tompa fénye és Supervielle kozmikus lírájának természettudományos szemlélete. Cocteau-ról festett arcképvázlatának hasonlatai is bizonyítják, hogy Rónay jól ismerte a modern francia irodalom minden rezdülését: „Maradjunk inkább Cocteau hasonlatánál: az egy hajón utazóknál. Fürgébb, nyugtalanabb, képtelen vállalkozásokra készebb utasa nem volt ennek a hajónak nála. Volt robosztusabb, masszívabb alkatú: Claudel. Volt befelé figyelőbb, a világ titkos hangjait finomabb füllel halló, az idegek rezdüléseire, sejtek vibrálására érzékenyebben reagáló: Supervielle. Volt kikezdhetetlenebb művész: Valéry; és volt a költészet határvidékein messzebbre kalandozó: Reverdy.”⁴ Az 1970-es évek elején *Mérleg* című verseskötetének címadó költeményében számot vet addigi életművével: „Legszebb éveimet idegen istenek / oltáira pazaroltam. / Más most aratja le, mit magának vetett. / Én meg itt állok kiraboltnak.”

⁴Rónay György: *Fordítás közben*. Magvető Kiadó, Budapest, 1968, 311.

A világlíra nagyjaira fordított idő mégsem tekinthető pazarlásnak. Rónay György életműve sokat gazdagodik azáltal is, amit világirodalmi elődeitől vagy hazai mestereitől tanul. Nyugatos mestereit: Adyt, Babitsot, Kosztolányit nemcsak olvassa, hanem *A nagy nemzedék* című tanulmánykötetében megfesti a Nyugat első nemzedékének sokszínűségét. Ady, Babits, Kosztolányi, Móricz mellett többek között Kaffka Margitnak, Krúdynak, Füst Milánnak, Kassáknak is tanulmányt szentel. Méltatja Schöpflin Aladár precizitását, értelmezéseinek hiteletét. Ugyanez az etikus magatartás jellemző Rónay kritikáira is. *Jegyzetlapok* című kötetében Kölcsey Berzsenyiről írott kritikai észrevételeit analizáló esszéjében megjegyzi: „Sose keressük a mű résein át törünk hegyével az ember szívét. Azt hiszem ez is hozzátartozik (...) ahhoz, amit így nevezünk: a kritika erkölce.”⁵ Rónay az általa megfogalmazott morális mércével: etikusan, esztétikai érzéssel mutatja fel a régi irodalom (Gyöngyösi, Zrínyi, Faludy, Baróti Szabó, Eötvös) értékeit; ugyanakkor elfogulatlanul elemzi pályatársai (Ottlik, Mándy, Pilinszky, Nemes Nagy Ágnes, Weöres, Tamási) műveit, legtöbbjükéről hiteles portrét is fest. *Olvadás közben*, *Fordítás közben*, *Kutatás közben* hibátlan mesterségtudással, esztétikai igazsággal mutat fel klasszikus és modern irodalmi értékeket. *Naplóiban* szintén részletesen ad számot egy-egy fordítás vagy tanulmány elkészítéséről: olyan hosszasan elmerül kedvenc szerzőinek életútjában, műveiben (többek között például Kafka vagy Claudel világában), hogy a mindennapi élet eseményeit is rögzítő jegyzetei néhol önálló tanulmánnyá nőnek. Irodalomtör-

⁵Rónay György: *Jegyzetlapok*. Magvető Kiadó, Budapest, 1969, 113.

⁶Domokos Máttyás:
Rónay közben. In uő.:
Átkelés, áttűnés.
Szépirodalmi Könyvkiadó,
Budapest, 1987, 421.

⁷Rónay György:
A regény és az élet.
Magvető Kiadó,
Budapest, 1947, 14–15.

⁸Bodnár György:
Jövő múlt időben.
Balassi Kiadó, Budapest,
1998, 186.

téneti írásaiban az egész magyar és európai irodalom remekeit elemzi. Kritikai szemlélete, etikus magatartása, látásmódja, tágas világ- és magyar irodalmi műveltsége Babitshoz hasonlítható. Az európai irodalom történetét babitsi mércével szemléli, de a mesterétől harminc évvel fiatalabb Rónay „állandó szellemi résenállásának: kritikus figyelmének a fényzőrója hol erősebb, hol tompítottabb fényvel”⁶ már a legmodernebb művészeket is megvilágítja.

Rónay állandóan gazdagodó élményvilágában az 1960-as/1970-es évek az írói-költői kiteljesedés korszakát hozza: munkáinak elismeréseként 1967-ben József Attila-díjban részesül. 1969-től a Vigilia főszerkesztőjeként dolgozik. Kritikáival, fordításaiival és versköteteteivel párhuzamosan jelennek meg regényei. A *regény és az élet* kötetében az egész magyar regényirodalmat Eötvöstől, Kemény Zsigmondtól egészen Kassáig igyekszik megismertetni az olvasóval. Tanulmánykötete előszavában a regényírói szándék elveit is megfogalmazza: „A magyar regényirodalom voltaképpen akkor kezdődik, amikor a regényíró-szándék találkozik kora magyar valóságával, egyáltalán a magyarsággal; amikor fölfedezi s témájául, anyagául választja és vállalja kora társadalmi, elsősorban magyar társadalmi valóságát — vagy azt az ideálisabb valót, amelynek megteremtését a nemzet elsőrendű életérdekének látja.”⁷ Rónay mindent tudott a nagyepikai műfajról és a modern elbeszélés sajátosságairól ahhoz, hogy kiváló történelmi hitelességgel és jellemábrázolással írja meg regényeit. Első sikeres családregegye (*Fák és gyümölcsök*) után ír háborús tablót (*Az alkony éve*) és társadalomkritikai bírálatot (*A nábob halála, Képek és képzelgések*). Regényírói művészete mégis a második világháború és a kommunista diktatúra éveit egyaránt feldolgozó epikai alkotásaiban teljesedik ki igazán. Epikájának két csúcsteljesítménye az *Esti gyors* (1963) és *A párdúc és gödölye* (1978). Ezek a „historico-pszichológiai regények az egyén történelmi bűneiről és bűnhődéséről”⁸ hitelesen ismertetik a történelmi kort a főszereplők jellemén és lélektani analizisén keresztül. Az *Esti gyors* Kerekes Kálmán gyógyszerész visszaemlékezéseiben és marcan-goló önvádján keresztül mutatja be a nyilasterrort és áldozatait. Kerekes hiába tesz önmaga ellen feljelentést, lelkipurdalásában az értelmetlen öngyilkosságot választja. A politikai hatalom szorításától való félelem légkörének érzékeltetése és az etikai problémák analizise éppoly kiváló, mint utolsó regényében, *A párdúc és gödölye*ben. A mű Stoll Aurél bíró lelki gyötrelmét állítja az emlékképekből összefűzött cselekmény középpontjába. Stoll lelki tépelődésének rajza, monológja kortörténeti dokumentumként is szolgál. Stoll túl későn szeretné tisztázni a Rákosi-rendszerben elkövetett bűneit, s már hiába keresi fel megalázott osztálytársát, Kende Pepit megbocsátásért könyörögve. Kende halála előtt a Bibliát olvassa, melyben a regény Izaiás könyvéből vett mottója van aláhúzva figyelmeztetésül: „Együtt lakik majd akkor a farkas a báránnyal, / s a párdúc a gödölyével”. A hatalom oldalán álló is könyöröghet kegyelemért? Bűneinkért kapunk-e megbocsátást? Menekülhetünk-e az önvád elől? A morális kérdéseket nyitva hagyja az író. A bibliai motívumokkal átszőtt és az emberi pszichikumot ér-

zékletesen ábrázoló regényei mellett az emberi gondviselés, a részvét, a megbocsátás és a kegyelem gyakori témája költészetének is.

Filozófiai tájékozottságát mutatja, hogy a Szent Tamás skolasztikájában elmélyedő Rónaynak a modern teológusok is felkeltették érdeklődését: Teilhard de Chardin, Mounier és Karl Rahner elméleti nyomán alakul lírájának keresztény elkötelezettsége. Néhány versében ószövetségi (*Mózes, Jeruzsálem pusztulása*), több alkotásában evangéliumi témákat dolgoz fel (*Deres, Kövek és kenyerek, Jairus leánya, Betlehem, Olajfák éjszakája*). A bibliai történeteket feldolgozó alkotásai mellett költészetében „a 20. századi vallásos líra imádságos hangneme is tovább él, de annál erősebben szólaltatja meg a bűnös, esendő ember kegyelem utáni vágyát”.⁹ „Ha állsz a vizek örvénye fölött, / vagy szemléled a forgó szféra rendjét: / mintha az égi és földi délkörök / halk zokogással irgalmad esengnék” (*Ingemiscit et parturit*). Katolicizmusa, keresztény szemlélete néhol metaforikus-metonymikus kifejezéseinek szintjén is átsugárzik: „A Teremtés lélegzetvisszafojtva hallgat, / s Gábiel szárnyain az Isten / várakozása foszforeszkál” (*Annunciáció*), máshol csak sejtethető módon, „észrevétlenül, mint a póruslélegzés”¹⁰ van jelen. A természettel és Istennel harmóniában levő költő az égi szféra magaslataiba emeli jó néhány lírai darabját. Tájékoztató derengő misztika színezi lírai alkotásait: a természeti jelenségek nem önmagukért állnak a versben, hanem túlvilági üzenetet közvetítenek. Transzcendens élményt sejtető verseinek egyik remeke a *Tél, alkonyat*: „Füstöl a téli táj. Az élet lángjai / fanyar kis rőzsefüsttel ellobognak. / Didergő könnyeket ejtenek a faágak / s fehér töviseket. A megfeszített / mennybolt sebeiből még szivárog a vér. / Tócsába gyűlik és lassan megalvad.” A keresztény szellemiségű versekben is fontos szerepet kap a természetrajz. Az emberi pszichikumot közvetítő táj meghatározója egész költészetének — akár a világháború éveiben hívja fel a figyelmet az egyén veszélyeztetettségére, akár a halál árnyékában figyelmeztet az élet mulandóságára. Lírájában a tájélmény a lélek rezdüléseinek, bonyolult világának kifejezője.

Az 1960-as évek kötetei (*Fekete rózsa* 1961, *A város és a délibáb* 1964, *Tükör és tűz* 1966, *A tenger pántlikái* 1969) az érettebb líra fokozatos átalakulásáról tanúskodnak. Többféle verstípusban is jártas: az önéletrajzi ihletésű, szubjektív sorssal való számvetést végző versektől (*Nyár, Őszi*) a tömör, életérzést sugalló pillanatképeken át (*Szárszói dolgok, Szárszói napló*) a műveltséganyagot jelképként felhasználó lírai közlésig (*Virginia Woolf halála, Bessenyei Biharban, Haydn gyászmiséje, Trisztán és Izolda*). *A tenger pántlikáiban* gyakran más költők hangján szól: Baudelaire, a nyugatosok, Berzsenyi vagy éppen Kassák stílusában. Néhol horatiusi filozófiát vagy józan belenyugvást hirdet.

A Szárszó-ciklusban az ősz színei az öregedés és az idő múlásának metaforái. A szorongásélmény (*Almafa Szárszón, Egy csillag Szárszón*), az elmúlás keserűségének fájdalma az őszi tájképekkel az elkerülhetetlen átélésével jutnak kifejezésre. *Szeptemberi csönd Szárszón* című versben a költő a változó időre figyelmeztet. A lírai én a rezzenéstelen csöndben a végtelenséget és örökkévalóságot éli át, mikor

⁹Rónay László:

Isten nem halt meg.
Szent István Társulat,
Budapest, 2002, 125.

¹⁰Vas István:

Mint a póruslélegzés...
In: *A hajós hazatérése,*
i. m. 213.

a mozdulatlan tájban megsejti a halál közelségét. A szeptemberi ezüstös tájban a végtelenség az elmúlást jelenti, a látóhatár kitágul, az ember fensége és parányi volta egyaránt megmutatkozik:

*A teljes csönd! Ahogy az idegek
huzalán átsuhan, mint telefondrót-
huzalon a szél, s a víz felett
hozzá ez a valószínűtlen, oldott*

*Kékség, és a tó rezzenéstelen
ezüst tükre a koradélutánban:
ez már szinte a végtelen
az örökkévaló az elmúlásban.*

*Mert az elmúlás ez: mikor a forgás
mintha megállna, s kitágul a pompás
látóhatár. Úgy érzed, óriás*

*lettél benne. — Ám egy perc, és riadtan
hanyatt dőlsz.*

A lírai én tapasztalatai sűrűsödnek a költeményben. Az egyén a percnyi halálérzet riadalmából azonban föleszmél a valóság jelenére. Minden tájképi mozzanatnak különös jelentése, sőt jelentősége van: a mozdulatlan tavi kékség a végtelenséget, az örökkévalóságot sugallja, de ez a rejtélyes végtelen transzcendens sejtelmekkel társul. A rezzenéstelen balatoni tájban gyönyörködő szubjektum egy pillanatra megérzi az elmúlás sejtelmét, a teremtő hatalmának végtelenségét.

Rónay György az 1960-as évek végén és az 1970-es évek elején érte el költészetének magaslatait. Új köteteiben (*Téltemető, Mérleg, Kakucsi rózsák*) szintén többféle versforma és műfaj variálódik. A sűrű mondatszövegekkel, epikai elemekkel átszőtt hosszabb költeményektől (*Kakucsi rózsák, Kantáták, Szerápión legendák*) a rövid, sűrített, Pilinszky-versekre hasonlító objektív lírán át (*Jelenlét, A csönd, Magány, Tél, Nyárutó*) különböző verstípusokban szólal meg, de a versek hangnemében mégis van valami közös vonás: az ember esendősége és az elmúlás tragikuma. Rónay György utolsó költői korszaka a valamáslíra, a szereplíra, az epikus elemekkel átszőtt monologizáló hosszúvers és a tömör, zárt, személytelen líra szintézise: az életművet gazdagító, megújulást hozó együttese. Az 1970-es évek elején súlyos betegség, infarktus figyelmezteti a közeledő elmúlásra, ezért lesz az élet elvesztése, a halál tudata, az öregedés a versek vissza-visszatérő témája. Rónay *A közelítő tél* kapujában hallgatja a belső csöndben a külvilág apró rezzenéseit. A *Szélcsend-* és a *Szárszó-*ciklus lírai akkordjaiban az elmúlás kérdése foglalkoztatja. A fojtogató csöndben saját költői szigetén, szárszói kertjében szemléli a balatoni tájat, figyelni *Az éjszaka hangjait*, a madarak pihegését, a fák kérgében ke-

ringő nedvek csobbanását, ahogy „a tavi csönd fölött / hűvös, huza-mos suhogással / zúgnak a kozmikus / szélben a csillagerdők”.

Az emberi magányt, az egyén szorongását, a közeli halál tényét megverselő költeményeiben szembeütő a „mégis-remény” fordulata, ellentétes oldása. „Korán esteledik”, mégis „Hiába szóktél el ifaltság” (*Hiába*). „A hullámok halandók, de a hullámszáz halhatatlan” (*Október Szárszón*). Bár „Ősz van”, „Készülünk az újjászületésre” (*Kettős arckép*). Rónaynál gyakran a „mindennél erősebb / béke és bizalom” (*Tájak változása*) hatja át a költeményeket. A szűkszavú lírai darabok mellett ott vannak az élet őszén végzett hömpölygő lírai áradások (*Kantáták, Szerápión legendák*), a pszichikai tényeket, az egyén fájdalmát rögzítő tájversek (*Október Szárszón, Szárszón, Őszi napló*) vagy a betegség tüneteit diagnosztikus pontossággal rögzítő költemények (*Műtét, Az infarktus félmálmai, Aki megjött, Jelentés, Hatvan utánra, Záróra*). Kései lírájában megörökíti a megfáradt Odysseus énekeit: Rónay látomásos szintézisversekkel Odysseus alakjában találja meg élete alapmetaforáját, a végtelenség és határtalanság élményét. Az *Odysseus*-verseknek és a *Szerápión-legendák*nak is vissza-visszatérő jelképe a hullámozó víz. A tenger hullámozása a halálon túl is megmaradó örök természetet, Odysseus az ember küzdelmes vándorlását jelenti. A tenger-motívummal a megsejtett örökkévalóság válik a lírai meditáció tárgyává. A költő Odysseus szigetéről is rálát az égi magaslatokra. A modern Odysseus számára azonban már nincs visszatérés, mert bármelyik pillanatban „szólhat a tengerről a hívás”.

Rónay György kései lírája az élet őszéről szóló, balsejtelmet sugalló élménylira, de az élettől búcsúzó művészegyéniség számadása is. Az élet legapróbb rezzenéseire is figyelő költő élettapasztalatát sűrítő verseit zenei-festészeti-filozófiai műveltsége, az európai és hazai irodalom ismerete is formálta. Az utolsó évek lírai darabjaiban az elmúlás gondolata, a betegség tünete, az öregkor szorongása a meghatározó. Rónay *Az infarktus félmálmai* között is tolmácsolja a lírai én külső és belső élményeit, a „súlyos betegség fölismeréseit a pontos önmegfigyeléssel elegy metaforikus öröklét fokára emeli”.¹¹

Rónay György nemzedéktársainak legsokoldalúbb, legklasszikusabb ízlésű költője volt, akinek világirodalmi szemhatára a legmodernebb szürrealista-expresszionista költészetig tágult. Intellektuális lírikusként a babitsi újklasszicizmust és a szürrealista látomást is ötvözni tudta sokszínű költői világában. Ahogyan Babits műfordításairól írott kritikájában a Nyugatban kifejtette: a költészet „kegyelmi pillanat”-ot jelentett számára, igazi „poeta doctus”-ként sajátította el különböző korok és kultúrák műveltséganyagát. Élményvilágában megtalálta a harmóniát a régebbi korok irodalma és a kortárs művészet között. Példaértékű pályája hagyományörző modernségnek, vagyis a klasszicizmus és a modernség szintézisének tekinthető. „A prózaíró, a lírikus, a műfordító, az esszéista Rónay sokágú és meghökkentően gazdag munkásságában a problémák nem harcolnak egymással, (...) hanem mintegy kezét fognak, megtartva sokféleségüket, a százfélé tekintő harmóniavágy egyensúlyozó, kiegyenlítő hatása alatt. Rónay ekvátor személyiség.”¹²

¹¹Rába György: *A modernség klasszicizálása. Rónay György utolsó költői önarcképe*. In uő.: *Csönd-herceg és a nikkal számovár*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1986, 250.

¹²Nemes Nagy Ágnes: *Rónay György hatvanéves*. In: *A hajós hazatérése*, i. m. 214.

